

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Jūratės Mykolaitytės burtai

2013-11-04

ŽURNALAS: KULTŪROS BARAI

TEMA: Dailė

AUTORIUS: Vaidilutė Brazauskaitė-L.

DATA: 2013-11

Jūratės Mykolaitytės burtai

Vaidilutė Brazauskaitė-L.

Jūratė Mykolaitytė savo parodos VDA galerijoje „Akademija“ nepavadino niekaip – tai tiesiog „Tapyba“, sukurta per pastaruosius dvejus metus. Pavadinimą gal ir sunku būtų sugalvoti, nes vizionieriška dailininkės fantazija kuria sunkiai apibrėžiamus, dar sunkiau konkretizuojamus keistos civilizacijos vaizdinius.

Prieš dešimt, penkiolika metų tapytojos kuriamas minipasaulio modelis primindavo tarsi mažą planetą, asteroidą, plaukiančią salą-laivą ar pusiasalį, kuris, atrodė, galėtų tilpti ir suvenyriniame stikliniame rutulyje. Pasidėjus jį ant rašomojo stalo, smagu tyrinėti tuos paslaptinius plotus, vis atrandant kažką anksčiau nematyto, nepastebėto.

Iš naujausių paveikslų tie koncentruoti minipasauliai niekur nedingo, autorė su meile įprasmina asmeninę patirtį, kruopščiai parinkdama ženklus, simbolius, daiktus, detales ir „mizanscenas“. Toliau „stato“ sudėtingos konstrukcijos bokštus, užgožiančius viską aplinkui, bet dabar jie frontaliai žvelgia į žiūrovus personifikuotomis, kažkur jau sutikto, todėl atpažįstamo žmogaus arba seniai nematyto draugo akimis. Tai ne tie grėsmingi neprilygstamos viršenybės simboliai, kokių būta anksčiau, o jaukūs personažai, nuo saulės kaitros besislepiantys po laikraštine kepure, aplink juos smagiai sukasi taikus laumžirgių būrelis.

Pagrindinis paveikslų personažas – Miestas, galintis papasakoti kur kas daugiau negu žmonės, gal todėl jų šiose paslaptingose erdvėse apskritai nėra. Istorijos pasakojamos, pasitelkiant ikonografiškai tiksliai neapibrėžtus vaizdus, atskleidžiančius keistos, nežinomos civilizacijos, vis dėlto turinčios labai ryškių vilnietišku bruožų, kasdienybę. Jos gyvastis, siela, veidai tampa dailininkės tyrinėjimų objektu.

Ne tik bokštų labirintai, jau tapę Mykolaitytės kūrybos leitmotyvu, slepia personifikuotą klaidžią žmogaus sielą, bet ir pats miestas, jo lopiniai, dykros,

fragmentai yra tarsi užuominos apie senus painius antžeminio ir požemių pasaulio mitus. Jų klausydamosi atgyja marmurinė mėnulio ir medžioklės deivė Diana su fasadus puošiančiomis mitologinėmis būtybėmis, kurios, atrodo, jau baigia sudulėti.

Naujausiuose paveiksluose tapytoja savo vizijoms suteikė kitokius pavidalus, išbandė kitokias „statybines medžiagas“. Miesto kūnas tapo itin netvarus, tai jau ne ankstesni tvirti, stabilūs mūrai, bet nykstanti materija, - smėlio rūmai ir bokštai bet kurią minutę gali susmęgti arba juos be gailesčio nupūs kiekvienas stipresnis, nebūtinai apokaliptinis, vėjo šuoras.

Kaitaliodama mastelius, kartais žvelgdama tarsi iš paukščio skrydžio, dailininkė sukuria keistai hipnotizuojančią erdvę, sklidiną fantasmagoriškai realių, net surrealių vaizdinių. Šis gigantiškas, atrodytu, neaprepiamas pasaulis gali akimirksniu virsti miniatiūriniu Dievo žaislu, telpančiu į sekretero stalčių.

Byrančių smilčių miestas primena artefaktų ir raritetų, išsibarsčiusių kosminėse dykrose, sankaupą, o kartais - tiesiog statinius smėlio dėžėje ar ant jūros kranto. Didžiulis žiogas, netyčia rastas dovanų ir paslapčių skrynioje, pasak autorės, buvo palaikytas lemtingu ženklu, todėl virto mitine pabaisa, griauančia Miesto civilizaciją.

Mykolaitytė puikiai sugeba kurti menamų istorijų, fantasmagoriškų pjesių ar misterijų scenovaizdžius, kurie net labai racionaliai nusiteikusius žiūrovus, vertinančius tik ekspresyvių kolorizmą, verčia įsitraukti į veiksmą ir pradėti fantazuoti mitinėmis paveikslų temomis.

Tapytoja yra puikiai įvaldžiusi ir paradoksalias žanrų samplaikas. Itin lyriškai suskamba netikėti beribių peizažų ir jaukių lokalių natiurmortų deriniai, plyšiai, nusidriekiantys į tolį, mieli kambariai be sienų, su atsiveriančiomis hibridinėmis erdvėmis, kurias „įžemina“ kasdieniški daiktai, buities rakandai.

Baltas kambarys, baltas interjeras, atrodytu, nieko keista, bet kiekvienas daiktas čia tarsi gyvas, kiekvieno šešėlis plevena, juda kaip šešėlių teatre už širmos. Net buteliukai, prieskoninės, puodeliai gana paprastuose natiurmortuose tampa personažais, turinčiais slaptą privatų gyvenimą.

Netvarumas, laikinumas, nyksmas - tokias nuotaikas sukelia Mykolaitytės nutapytos sienos, primenančios senus paveikslus ar nuotraukas su nepažįstamųjų, kadaise ėjusių pro šalį, veidais. Gėrėdamiesi debesimis, visi esame bandę įžiūrėti įprastinius statinių, gyvūnų pavidalus, panašūs jausmai apninka ir žvilgterėjus į aptrupėjusią, nykstančią, nusilaupiusią, grafitininkų apipaišytą senamiesčio sieną - imi ir atrandi pažįstamą siluetą, veidą, net banalią „figūrinę“ sceną. Mykolaitytei senos sienos, turinčios daugiasluoksnę istoriją, yra neišsenkamas inspiracijų šaltinis.

Smėlio miestų monochromijoje netikėtai sužėri smaragdo, safyro, granato blyksniai. Ant sienos galima palikti savo atspaudą tarsi šlapiame smėlyje, o kai atsėlina tamsi baugi naktis, pasieniais nutįsta katino siluetas, išryškintas mėnesienos... Nesamos smėlio civilizacijos krantus skalauja upės, primenančios šokančią kariatidę, vandenys ir atrodo, kad nieko nėra amžinesnio už šį fatališką laikinumą.

Tai magiškas, mistiškas, labai iškalbingas pasaulis, kažkur, kažkada jau buvęs, esantis

ir būsiantis dar nesukurtuose paveiksluose. Tą rodo daugybė mažų etiudų, kurie yra tarsi lakios metaforos, nebaigto eilėraščio posmai, šmaikštūs aforizmai, atspindintys žaismingus dienos košmarus. Mykolaitytės paveiksmai kartais lyriški, kartais apokaliptiški, kartais sentimentalūs, bet visada paženklinanti unikalios ir nepaprastai galingos meninės vaizduotės.

Gal per daug lyriškai šįkart rašau, net pačiai keista, bet negaliu to išvengti, nes mane užbūrė, užhipnotizavo svaiginanti Jūratės Mykolaitytės paveikslų nuotaika.